

ALLMÄNNA
UPPHANDLINGSANVISNINGAR FÖR
HAMMARLANDS KOMMUN

Godkänts genom beslut av kommunstyrelsen den 01.12.2009 § 299
Ändrad genom beslut av kommunstyrelsen den 02.05.2012 § 101
Träder ikraft den 03.05.2012

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Definitioner och begrepp	1
1. Allmänt	5
1. 1. Tillämpningen av upphandlingsanvisningarna	5
1. 2. Allmänna principer för upphandling	5
1. 3. Befogenheter vid olika värden för upphandlingen	5
1. 4. Gemensam upphandling och upphandlingssamarbete mellan kommunerna	6
1. 5. Kvalitetskrav	6
1. 5. 1. Allmänna kvalitetskrav	6
1. 5. 2. Tekniska specifikationer	7
1. 5. 3. Kvalitetssäkring och kvalitetskontroll	7
2. Upphandlingsförfaranden	7
2. 1. Förfarande vid upphandling som understiger EU: s tröskelvärde	8
2. 1. 1. Allmänt	8
2. 1. 2. Upphandling genom konkurrensutsättning	8
2. 1. 3. Upphandling utan konkurrensutsättning (direktupphandling)	9
2. 2. Förfaranden vid upphandling som överstiger EU: s tröskelvärden	10
2. 2. 1. Allmänt	10
2. 2. 2. Upphandling genom konkurrensutsättning	11
2. 2. 3. Upphandling utan konkurrensutsättning (direktupphandling)	14
3. Annonsering om upphandlingar	15
3.1 Annonseringsskyldigheten	15
3.2 Förhandsannons/periodiskt meddelande	16
3.3 Upphandlingsannons	16
3.4 Annons i efterhand	16
4. Anbudsförfarande	17
4.1 Allmänna principer för begäran om anbud	17
4.2 Innehållet i anbudsförfrågan (UpphL 41 §)	18
4. 3. Urvals- och utvärderingskriterier	19
4. 4. Tidsfrister	20
4. 5. Val av kandidater och anbudsgivare	20
4.6 Mottagande och öppnande av anbud	22
4.7 Förkastande av anbud	23
4.8 Utvärdering av anbud och val av leverantör	23
4.9 Upphandlingsbeslutet och protokollföring	24
4.10 Sökande av ändring i upphandlingsbeslut	25
5. Avtalskedet	28
5.1 Kontrakt och beställningar	28
5. 2. Förskott	29
5. 3. Säkerheter	29
5. 4. Mottagandet av varor och godkännandet av tjänster och entreprenader	29
6. Särskilda bestämmelser	30
6. 1. Jäv och konkurrensneutralitet	30
6. 2. Handlingars offentlighet och sekretess	30
6. 2. 1. Upphandling under EU: s tröskelvärde	30
6. 2. 2. Upphandling över EU: s tröskelvärde	31

Definitioner och begrepp

1. Upphandling

Köp av varor och tjänster samt upplåtande på entreprenad mot ekonomisk ersättning.

2. Upphandlande enhet

En aktör (beställare) som är skyldig att följa upphandlingslagen i sin upphandling. Den upphandlande enheten är en organisation som utför upphandling och som företräds av till exempel ett organ eller en tjänsteinnehavare i kommunen eller samkommunen. Den upphandlande enheten eller en organisation som hör till den ingår upphandlingskontrakt och fungerar som beställare.

3. Inköpscentral

En aktör som bildats av flera upphandlande enheter och som genom konkurrensutsättning upphandlar varor eller tjänster åt de upphandlande enheter som direkt eller indirekt äger den och som anslutit sig till inköpscentralens verksamhet. Inköpscentralen kan också ingå upphandlingskontrakt eller ramavtal om varor, tjänster eller byggentreprenader för de upphandlande enheterna.

4. Anknuten enhet

En juridiskt självständig enhet som är anknuten till den upphandlande enheten (hör t.ex. till kommunkoncernen).

5. Beställare

En upphandlande enhet som fungerar som konkurrensutsättare enligt upphandlingslagen (se upphandlande enhet).

Beställare kallas också den som beställer en vara, en tjänst eller ett byggarbete som hänför sig till ett upphandlingskontrakt samt den som vid direktupphandling företräder den upphandlande enheten (jfr köpare).

6. Anbudssökande/kandidat

En leverantör som anmält intresse för att delta i anbudsförfarandet eller som ombetts lämna anbud.

7. Anbudsgivare

En leverantör som lämnar ett anbud.

8. Leverantör

En varuleverantör, serviceproducent eller entreprenör som på marknaden erbjuder produkter eller tjänster. Också den ansvariga avtalspart som tecknat upphandlingskontrakt med beställaren kallas leverantör.

9. Producent

Se leverantör.

10. Köpare

Den som i egenskap av representant för den upphandlande enheten i praktiken genomför upphandlingen eller köpet.

11. Upphandlingskontrakt

En gemensam viljeyttring mellan parterna om upphandlingen och dess villkor. Upphandlingskontraktet gäller leverans av vara eller utförande av tjänst eller byggarbete. I upphandlingslagen avses med upphandlingskontrakt ett skriftligt avtal mellan parterna.

12. Varuupphandlingskontrakt

Ett kontrakt som gäller köp, hyrning eller leasing av en vara genom traditionella avtal, ramavtal eller köpoption. Ett varuupphandlingskontrakt kan också gälla monterings- och installationsarbeten som anknyter till upphandlingen.

13. Tjänsteupphandlingskontrakt

Ett kontrakt som främst avser köp av en tjänst.

14. Byggentreprenadkontrakt

Ett kontrakt som främst gäller utförande av ett byggarbete. Med byggentreprenad kan avses en entreprenad för hus-, jord- eller vattenbyggnadsarbeten som bildar en ekonomisk eller teknisk helhet.

15. Ramavtal

Ett avtal som ingås med en eller flera varu- eller tjänsteleverantörer eller entreprenörer. I avtalet fastställs priser, kvantiteter och andra villkor för upphandling som genomförs under en viss tid. Begreppet ramavtal avser inom upphandlingslagen också ett förfaringsätt för verkställande av upphandlingen.

16. Koncession

Ett avtal om en tjänst eller en byggentreprenad där ersättningen för tjänsten eller entreprenaden helt eller delvis består av rätten att använda det servicesystem (t.ex. ett vattenledningsnät) eller den anläggning som byggs.

17. Upphandlingsprogram

Ett dokument som eventuellt används som komplement till anbudsförfrågan och som fastställer de kommersiella villkoren för upphandlingen (jfr entreprenadprogram).

18. Entreprenadprogram

Ett kommersiellt dokument vid byggentreprenad där bland annat de avtalsrättsliga skyldigheterna i projektet fastställs (jfr upphandlingsprogram).

19. Upphandlingsförfaranden

De sätt på vilka ett anbuds förfarande kan genomföras enligt upphandlingslagen (t.ex. öppet och selektivt förfarande).

20. Öppet förfarande

Ett upphandlingsförfarande där alla leverantörer som önskar kan lämna anbud.

21. Selektivt förfarande

Ett upphandlingsförfarande där den upphandlande enheten i enlighet med upphandlingslagen ber vissa utvalda kandidater lämna anbud.

22. Förhandlat förfarande

Ett upphandlingsförfarande där den upphandlande enheten i enlighet med upphandlingsannonsen eller anbudsförfrågan förhandlar om avtalsvillkoren med en eller flera leverantörer.

23. Konkurrenspräglad dialog

Ett upphandlingsförfarande där den upphandlande enheten på ett sätt som påminner om förhandlat förfarande i olika etapper väljer ut den som ska genomföra projektet och för förhandlingar om avtalsvillkoren.

24. Ramavtal

Se punkt 15.

25. Direktupphandling

Upphandling hos en eller flera leverantörer utan anbudsförfarande.

26. Anbudsörfarande

Ett skede i upphandlingsprocessen där den upphandlande enheten med hjälp av anbudsörfrågan försöker få fram den billigaste leverantören.

27. Projekttävling

Ett förfarande genom vilket den upphandlande enheten kan anskaffa en plan eller modell. Det vinnande bidraget utses av en särskild jury i en tävling (jfr projekteringsupphandling).

28. Projekteringsupphandling

Upphandling av en projekteringsuppöift (t.ex. planläggnings- och byggnadsplanering) genom konkurrensötsättning utan särskild jury (se projekttävling).

29. Entreprenadtävling

Ett förfarande där den upphandlande enheten genom konkurrensötsättning försöker få fram den billigaste utföraren av ett byggörite.

30. Byggentreprenad

Sådant husbygge eller annat byggnadsörite som bildar en ekonomisk eller teknisk helhet.

31. Tröskelvärde

De i upphandlingslagen angivna momsfria belopp som utgör gränsen för annonseringsökyldighet. På Åland tillämpas endast EU:s tröskelvärde (jfr gränsvärde).

32. Förhandsönnons/periodiskt meddelande

Meddelande om upphandlingar som planerats för det kommande året och som överstiger EU:s tröskelvärde.

33. Upphandlingsannons

En annons som inbjuder till att delta i anbudsförfarande eller lämna in en anbudsansökan.

34. Annonns i efterhand

En annons om det vinnande anbudet vid upphandling som överstiger EU:s tröskelvärden. Publiceras efter att upphandlingskontraktet tecknats.

35. Statistiska uppgifter

Uppgifter om upphandlingen som lämnas enligt handels- och industriministeriets anvisningar.

36. Anbudsansökan

Ansökan där en anbudssökande (företag m.m.) begär att få delta i ett anbudsförfarande.

37. Produktgrupp

Teknisk gruppering av varor, tjänster och entreprenader enligt Europeiska gemenskapernas nomenklatur (CPV) med referensnomenklatur och nummer (terminologi vid offentlig upphandling).

38. Teknisk specifikation

En förenhetligad eller godkänd standard eller ett europeiskt tekniskt godkännande som används vid definieringen av den uppgift som upphandlingen avser.

39. Leverantörsregister

Ett register som upprätthålls av den upphandlande enheten eller andra upphandlande enheter eller sammanslutningar. De varuleverantörer, tjänsteproducenter och entreprenörer som uppfyller den upphandlande enhetens allmänna registreringsvillkor godkänns för registret.

1. Allmänt

1. 1. Tillämpningen av upphandlingsanvisningarna

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlig upphandling (FFS 348/2007) (nedan upphandlingslagen), lagen om upphandling inom sektorerna vatten, energi transport och posttjänster (FFS 349/2007), LL angående tillämpning i landskapet Åland av lagen om offentlig upphandling (ÅFS 50/2007) och den lagstiftning som kompletterar dessa samt kommunallagen, förvaltningslagen, kommunens förvaltningsstadga, tillämpas dessa anvisningar i upphandlande enheter i kommunen.

Kommunens allmänna upphandlingsanvisningar tillämpas på all upphandling i kommunen. I praktiken är anvisningarnas betydelse störst vid upphandling som understiger EU: s tröskelvärde och därför inte omfattas av upphandlingslagen. I upphandlingsanvisningen ges också anvisningar för upphandling som överstiger EU: tröskelvärde och i fråga om dem ska också eventuella detaljerade skyldigheter i upphandlingslagen och upphandlingsförordningen iakttas.

1. 2. Allmänna principer för upphandling

- 1) All upphandling skall grunda sig på beviljade anslag i kommunens budget. Beviljade anslag får inte användas för annat ändamål utan godkännande av vederbörande myndighet i enlighet med kommunfullmäktiges beslut om budgetens bindande verkan.
- 2) Upphandlingen skall genomföras på ett ekonomiskt och ändamålsenligt sätt. Vid upphandling ska befintliga konkurrensförhållanden utnyttjas. Av anbuderna ska antas det totalekonomiskt mest fördelaktiga eller det billigaste i enlighet med vad som anges i anbudsförfrågan.
- 3) Oberoende av upphandlingens storlek ska principerna om öppenhet, likabehandling och icke-diskriminerande bemötande iakttas. Dessa principer gäller vid bemötandet av anbudssökande och anbudsgivare och vid behandlingen av de inkomna anbuderna under alla skeden i upphandlingsprocessen.
- 4) Särskilda bestämmelser om det avtalsförfarande som tillämpas vid upphandling finns bland annat i rättshandlingslagen och köplagen.
- 5) Upphandlingskontrakten kan upprättas med hjälp av allmänna avtalsvillkor för offentlig upphandling eller andra allmänna avtalsvillkor för service- eller byggbranschen beroende på upphandlingens art. Men man måste se till att avtalsvillkoren lämpar sig för upphandlingen ifråga.

1. 3. Befogenheter vid olika värden för upphandlingen

Upphandling under 3.000,- € exklusive mervärdesskatt, genomförs av den tjänsteman som ansvarar för ifrågavarande budgetmoment, såvida nämnd, som ansvarar för verksamheten,

eller kommunstyrelsen inte beslutar annorlunda i enskilt fall. Anskaffning till ett större värde skall alltid behandlas i nämnden eller kommunstyrelsen.

Vid upphandling till ett värde under 1.000,- € exklusive mervärdesskatt får avvikelser från stadgandena i dessa anvisningar ske. Även dylik anskaffning skall ske på sådant sätt att anskaffningen blir så fördelaktig som möjligt för kommunen.

1. 4. Gemensam upphandling och upphandlingssamarbete mellan kommunerna

Upphandlingen av produkter eller tjänster som olika ansvarsområden behöver bör i mån av möjlighet skötas centraliserat i organisationen. Hur den gemensamma upphandlingen ska genomföras och vilka varor som ska upphandlas bestäms av kommunstyrelsen, om inget annat bestäms genom en instruktion.

1. 5. Kvalitetskrav

1. 5. 1. Allmänna kvalitetskrav

Den upphandlande enheten har rätt att definiera innehållet, omfattningen och kvaliteten på varan, tjänsten eller byggarbetet som ska upphandlas. Kvalitetsbestämningen görs utgående från specialbehoven inom respektive verksamhetsområde. Den upphandlande enheten bär det grundläggande ansvaret för att kvalitetskraven ställs tillräckligt högt.

Vid upphandling måste man i mån av möjlighet beakta hållbar utveckling, miljökonsekvenser och miljöbelastning av produkterna och deras förpackningsmaterial samt möjligheterna till återvinning av varan eller byggnadsmaterialet under hela dess livscykel.

Man bör se till att kvalitetskraven inte är högre än nödvändigt. Av förfrågningsunderlaget ska framgå alla relevanta kvalitetskrav, så att de som deltar i anbudsförandet kan bilda sig en korrekt uppfattning om beställarens behov och detaljerna i projektet. Vid utvärderingen av anbud kan man inte använda andra faktorer än de krav som angetts i förfrågningsunderlaget.

Kvalitetskraven kan gälla t. ex.:

- leverantörens verksamhetskapacitet, om den inte i tillräcklig utsträckning har kunnat beaktas redan vid prövningen av företagets kvalifikationer
- egenskaper hos varan, tjänsten eller byggarbetet
- kvalitetssäkring
- tillämpliga standarder
- särskilda tekniska krav
- utbildning erfarenhet
- miljökonsekvenser
- energibesparing
- underhåll
- hållbar utveckling

1. 5. 2. Tekniska specifikationer

Tekniska specifikationer får inte utformas så att endast viss tillverkares produkter kan komma ifråga. På grund av kravet på likvärdig och icke-diskriminerande behandling av företag är det tillåtet att undantagsvis hänvisa till ett visst varumärke endast om uttrycket ”eller motsvarande” läggs till.

Vid upphandling över tröskelvärde skall förfrågningsunderlaget då det innehåller krav på varans egenskaper, såsom tekniska specifikationer framställas med beaktande av EU-terminologin för offentlig upphandling (CPV). Vid dylik upphandling anges den tekniska specifikationen i första hand genom hänvisning till antingen nationella standarder som följer europeiska standarder eller europeiska tekniska godkännanden eller specifikationer i enlighet med upphandlingslagen.

1. 5. 3. Kvalitetssäkring och kvalitetskontroll

Utgångspunkten är att kvaliteten på varor, tjänster och byggarbeten definieras i anbudsförfrågan och dess tekniska bilagor. Beställaren kan dessutom i undantagsfall förutsätta att leverantören eller entreprenören vid varu- eller tjänsteproduktionen eller byggarbetet tillämpar ett allmänt kvalitets- e.d. system.

I stället för ett kvalitetssystem kan beställaren kräva någon annan dokumenterad kvalitetssäkring av leverantören.

I fråga om kvalitetssäkring kan man hänvisa till eventuella bestämmelser om kvalitetssäkring i de allmänna avtalsvillkoren för olika sektorer.

2. Upphandlingsförfaranden

Enligt gällande lagar kan upphandlingen i kommunen indelas i två olika grupper.

- a) Upphandling som understiger EU: s tröskelvärde
- b) Upphandling som överstiger EU: s tröskelvärde

Vilket upphandlingsförfarande som används beror bland annat på upphandlingens ekonomiska värde. Nedan behandlas förutsättningarna för upphandlingsförfarandena vid upphandling av olika storlek.

2. 1. Förfarande vid upphandling som understiger EU: s tröskelvärde

2. 1. 1. Allmänt

EU: s tröskelvärden gäller kommunalförvaltningen från och med den 1.1.2012.

- 200 000 euro vid upphandling av varor och tjänster
- 400 000 euro vid upphandling av varor och tjänster som avses i försörjningslagen
- 5 000 000 euro vid byggentreprenader och byggkoncessioner

Upphandlingslagen tillämpas inte på upphandling som understiger EU: s tröskelvärde.

Vid upphandling som understiger EU: s tröskelvärde får de upphandlande enheterna själva välja upphandlingsförfarande. Det finns ändå i allmänhet skäl att iaktta motsvarande förfarande som vid upphandling av större värde. Valet av upphandlingsförfarande och upphandlingsbeslut behöver ändå inte vara lika välgrundade som vid upphandling som överstiger tröskelvärdet.

Upphandling genomförs i regel genom öppet eller selektivt förfarande utgående från inkomna anbud. Förhandlat förfarande och direktupphandling utan anbuds förfarande används när det med beaktande av projektets särart eller obetydliga värde inte är motiverat att konkurrensutsätta upphandlingen på vanligt sätt, eftersom det till exempel blir för dyrt eller tar för lång tid.

2. 1. 2. Upphandling genom konkurrensutsättning

Öppet förfarande

Vid öppet förfarande ges offentlig information om upphandlingen på det sätt som den upphandlande enheten avser vara bäst. En upphandlingsannons ger alla intresserade aktörer möjlighet att begära förfrågningsunderlag och lämna anbud.

Öppet förfarande används särskilt vid upphandling av klart definierbara produkter eller tjänster och vid upphandling där enbart priset är den avgörande faktorn.

Upphandlingsbeslutet fattas på basis av godtagbara anbud.

Selektivt förfarande

Vid selektivt förfarande ombeds vissa utvalda leverantörer lämna anbud. Det är då fråga om leverantörer som bedöms vara tillförlitliga och anses kunna klara av den planerade upphandlingen eller uppgiften. Anbudsfrågan ska skickas till ett tillräckligt antal företag så att verklig konkurrens säkerställs. Vid små upphandlingar rekommenderas minst tre leverantörer. Vid upphandling över 20.000 euro rekommenderas minst fem leverantörer där det är möjligt.

Selektivt förfarande används särskilt då man måste fästa vikt vid kandidaternas lämplighet och när valet av leverantör baserar sig på totalekonomisk fördelaktighet.

Upphandlingsbeslut fattas på basis av godtagbara anbud.

När öppet eller selektivt förfarande tillämpas vid upphandling som understiger EU: s tröskelvärde kan man vid behov föra förhandlingar med anbudsgivarna. Syftet med förhandlingarna är endast att klarlägga eller precisera anbudens innehåll eller beställarens krav. Kravet på likvärdig behandling av anbudsgivarna får ändå inte äventyras. Förhandlingar enbart i syfte att justera anbudspriset (s.k. prutrunda) är förbjudna. De förhandlingar som avses här måste särskiljas från det särskilda förhandlande som behandlas i följande avsnitt.

Förhandlat förfarande

Vid upphandling som understiger EU: s tröskelvärde kan man utan särskilda skäl använda förhandlat förfarande, vilket inte är tillåtet vid upphandling som överstiger tröskelvärdena. Förhandlat förfarande kan genomföras utgående från anbud från flera olika leverantörer eller genom förhandlingar med dem utan anbuds förfarande (jfr. Förutsättningar för förhandlat förfarande vid upphandling som överstiger de nationella tröskelvärdena, punkt 2.2).

Förhandlat förfarande utan konkurrensutsättning, d.v.s. direktupphandling, är tillåtet under de förutsättningar som anges i följande avsnitt.

2. 1. 3. Upphandling utan konkurrensutsättning (direktupphandling)

I upphandlingslagen anges grunder för upphandling utan konkurrensutsättning, d.v.s. direktupphandling. Utöver dessa grunder är direktupphandling tillåten vid upphandling som understiger EU: s tröskelvärde, om upphandlingens värde är obetydligt eller det av någon annan orsak inte är ändamålsenligt att konkurrensutsätta upphandlingen. Huruvida upphandlingens värde är obetydligt bedöms med beaktande av upphandlingsvolymerna vid den upphandlande enheten och upphandlingens art. Direktupphandling kan användas till exempel om ett anbuds förfarande uppenbart inte kan ge sådana fördelar i fråga om pris eller andra villkor som skulle överträffa kostnaderna för konkurrensutsättning, d.v.s. de så kallade transaktionskostnaderna. Direktupphandling kan också användas när kvaliteten och prisnivån på en vara eller tjänst är känd eller när varan inte kan fås på annat håll eller när det är fråga om en exceptionellt brådskande upphandling.

Vid direktupphandling gör den upphandlande enheten en beställning utan anbuds förfrågan eller också fattar enheten ett upphandlingsbeslut utan anbuds förfrågan eller också fattar enheten ett upphandlingsbeslut utan anbuds förfarande på basis av anbud som begärts av en enda leverantör.

Man kan utgå från att värdet på en varuupphandling är obetydlig om det understiger 3.000,- €.

Vid tjänsteupphandling måste behovet av konkurrensutsättning bedömas från fall till fall. Vid enskilda upphandlingar av social-, hälso-, sjukvårds- och utbildningstjänster kan upphandlingen vid behov genomföras utan anbuds förfarande om det inte är ändamålsenligt att konkurrensutsätta upphandlingen. Vid övriga tjänsteupphandlingar kan 5.000,- euro i

allmänhet anses utgöra en gräns för när det är ändamålsenligt att konkurrensutsätta upphandlingen.

Vid byggprojekt måste behovet av konkurrensutsättning avgöras från fall till fall med beaktande av projektets natur, projekteringsbehovet, verksamhetsmiljön m.m. En avgörande faktor är då också om det är fråga om nybygge eller reparationsbyggande.

Direktupphandling måste ändå särskiljas från beställningar, som inom ramen för konkurrensutsatta avtal utförs av de upphandlande enheterna eller underlydande behöriga tjänstemän och anställda inom organisationen. Genom beställningarna verkställs redan konkurrensutsatta avtal och det är inte fråga om självständiga överklagbara beslut.

Anbudsförfarande behövs inte vid gemensam upphandling om upphandlingen genomförs hos en sådan i 11 § i upphandlingslagen avsedd inköpscentral som tillämpat upphandlingslagens bestämmelser, d.v.s. konkurrensutsatt upphandlingen. De ramavtal som ingås vid gemensam upphandling verkställs genom beställningar hos den eller de leverantörer som tilldelats kontrakt.

2. 2. Förfaranden vid upphandling som överstiger EU: s tröskelvärden

2. 2. 1. Allmänt

Vid upphandling som överstiger EU: s tröskelvärden tillämpas detaljerade förfaranden och tidsfrister enligt lagen.

EU: s tröskelvärden baserar sig på kommissionens förordning som bygger på de upphandlingsdirektiv som Europaparlamentet och rådet godkänt. EU: s tröskelvärden fastställs vartannat år. Från och med 1.1.2010 är de tröskelvärden som gäller kommunalförvaltningen

- 200 000 euro vid upphandling av varor och tjänster
- 400 000 euro vid upphandling av varor och tjänster som avses i försörjningslagen
- 5 000 000 euro vid byggentreprenader och byggkoncessioner

Vid tjänsteupphandling är det endast tjänster enligt upphandlingsdirektiven och bilaga A till upphandlingslagen som hör till denna kategori. Tjänsterna i bilaga B hör oberoende av värde till kategorin tjänster som understiger EU: s tröskelvärde, vilka behandlas i punkt 2.1.1.

Upphandlingen inleds genom en annons på den elektroniska annonsportalen för offentlig upphandling HILMA (www.hankintailmoitukset.fi/sv/). Det finns tre olika slags annonser: förhandsannonser, upphandlingsannonser och annonser i efterhand. De olika annonserna behandlas närmare i kapitel 3 i denna anvisning. I upphandlingsannonsen ges information som är viktig för upphandlingen, såsom uppgifter om den upphandlande enheten, den produkt som skall upphandlas, urvalsgrunderna, tidpunkten för upphandlingen och upphandlingsförfarandet. För upphandlingsförfarandets del anges om upphandlingen kommer

att genomföras i form av öppet, selektivt eller förhandlat förfarande, konkurrenspräglad dialog, ramavtal eller något annat tillåtet sätt.

2. 2. 2. Upphandling genom konkurrensutsättning

Öppet förfarande

Vid öppet förfarande kan alla som vill lämna anbud (UpphL 24 §). Den upphandlande enheten ska informera om upphandlingen genom en annons på den elektroniska annonsportalen för offentlig upphandling.

Vid öppet förfarande ska anbudstiden vara minst 52 dagar (UpphL 36 §). Anbudstiden kan förkortas om den upphandlande enheten har publicerat en förhandsannons som skickats till byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer senast 52 dagar och tidigast 12 månader innan upphandlingsannonsen publiceras. Den förkortade anbudstiden måste då vara tillräckligt lång för att anbud som motsvarar anbudsfrågan ska kunna utarbetas. Den förkortade anbudstiden ska vara minst 22 dagar (UpphL 38 §). Anbudstiden kan förkortas med ytterligare sju dagar, om upphandlingsannonserna skickas för publicering med elektroniska medel. För att anbudstiden ska kunna förkortas förutsätts dessutom att förhandsannonsen innehåller all den information som krävs för en upphandlingsannons vid öppet förfarande och som den upphandlande enheten känt till när förhandsannonsen avfattades.

Öppet förfarande används särskilt vid upphandling av klart definierbara produkter eller tjänster. Dessutom förutsätts i allmänhet att det är fråga om upphandling som kan avgöras enbart på basis av priset och att antalet potentiella anbudsgivare är stort.

Den i upphandlingslagen föreskrivna lämplighetsprövningen i fråga om anbudsgivarnas tekniska, ekonomiska och övriga förutsättningar görs vid öppet förfarande först efter att anbuden lämnats in.

Selektivt förfarande

Vid selektivt förfarande ska den upphandlande enheten publicera en upphandlingsannons på den elektroniska kanalen för offentlig upphandling, så att företagen får information om den kommande upphandlingen. De företag som är intresserade av upphandlingen ska anmäla sig, dvs. skicka in en anbudsansökan. Den upphandlande enheten ska bland de anbudssökande välja ut de företag som uppfyller de krav som den upphandlande enheten ställt i enlighet med upphandlingslagen (UpphL 8 kap.)

Minst 37 dagar ska reserveras för lämnande av anbudsansökningar. Tidsfristen för anbudsansökan kan förkortas med sju dagar, om upphandlingsannonserna skickas för publicering med elektroniska medel. Det elektroniska annonseringssystemet i Finland uppfyller detta krav, så i praktiken är tiden för anbudsansökan 30 dagar. Vid synnerlig brådska enligt 37 § i upphandlingslagen är det möjligt att reservera endast 15 dagar för anbudsansökan.

Vid selektivt förfarande kan den upphandlande enheten i förväg begränsa anbudssökande till vilka anbudsförfrågan sänds. Antalet eller variationsintervallet ska uppges i upphandlingsannonsen.

Likaså kan den upphandlande enheten med iakttagande av upphandlingslagen bestämma vilka egenskaper som krävs av de anbudssökande.

För att verklig konkurrens ska kunna tryggas ska tillräckligt många anbudssökande, minst fem, inbjudas att delta i anbudsförfarandet. Hur många som behövs beror på upphandlingens storlek och art.

Vid selektivt förfarande ska anbudstiden vara minst 40 dagar räknat från den dag då den skriftliga anbudsförfrågan skickades. Anbudstiden kan förkortas om den upphandlande enheten har publicerat en förhandsannons som skickats till byrån för Europeiska gemenskapernas officiella publikationer senast 52 dagar och tidigast 12 månader innan upphandlingsannonsen publiceras. Anbudstiden ska då vara minst 26 dagar. För att anbudstiden ska kunna förkortas förutsätts dessutom att förhandsannonsen innehåller all den information som krävs för en upphandlingsannons vid selektivt förfarande och som den upphandlande enheten känt till när förhandsannonsen avfattades. Vid synnerlig brådskande enligt 37 § i upphandlingslagen är det vid selektivt förfarande möjligt att begränsa anbudstiden till endast 10 dagar.

Förhandlat förfarande

På särskilda grunder kan upphandlingen genomföras i form av förhandlat förfarande enligt upphandlingslagen. Förhandlat förfarande avviker från öppet och selektivt förfarande genom att det tillåter att man vid valet av leverantör övergår till förhandlat förfarande eller också används förhandlat förfarande som en på förhand angiven självständig urvalsmetod. Sporadiska förhandlingar mitt under upphandlingsförfarandet är däremot i allmänhet inte tillåtna, eftersom det kan bli fråga om förbudet prutande.

a) Övergång till förhandlat förfarande (UpphL 25 §)

Man kan övergå till förhandlat förfarande under de förutsättningar som anges i 25 § i upphandlingslagen. Orsaken kan till exempel vara att inget av de inkomna anbuden kan godkännas som sådant eller att det i övrigt är uppenbart att man utan förhandlingar inte kan uppnå ett tillfredsställande resultat. Man kan också övergå till förhandlat förfarande om de inkomna anbuden väsentligt överstiger anslagen i budgeten och man därför ämnar genomföra upphandlingen i mindre eller på något annat sätt förändrad form. I övrigt ger förhandlat förfarande inte rätt att avvika från verklig konkurrensutsättning och de ursprungliga innehållsmässiga eller avtalsrättsliga villkoren. Även likabehandlingen av anbuden måste tryggas. Beslutet om att man behöver övergå till förhandlat förfarande måste delges dem som deltar i anbudsförfarandet och motiveras senast i det slutliga beslutet.

b) Förhandlat förfarande som en självständig upphandlingsform (UpphL 25 § 2 mom)

I 25 § 2 mom. i upphandlingslagen anges också särskilda grunder för att använda förhandlat förfarande som en självständig upphandlingsform som annonseras. Förhandlat förfarande kan användas om den tjänst som ska upphandlas är av sådant slag eller förenad med sådana risker som undantagsvis inte medger totalprissättning på förhand eller tjänsten till sin karaktär är en intellektuell tjänst (kunskapstjänst) eller det är fråga om försäkrings-, bank- och placeringstjänster, om det inte går att utarbeta så noggranna avtalsspecifikationer att det bästa

anbudet kan väljas genom öppet eller selektivt förfarande. Motsvarande förfarande kan användas också vid byggentreprenader eller vid valet av koncessionshavare under de förutsättningar som anges i lagen. Byggkoncessionen ska då i praktiken vara ett allmännyttigt forsknings-, experiment- eller utvecklingsprojekt, vars karaktär bedöms på objektiva grunder. Detta begränsar möjligheten att använda förhandlat förfarande.

Vid upphandling enligt 24 § i försörjningslagen, som gäller tekniska tjänster (vatten, energi, transporter och posttjänster), är förhandlat förfarande alltid ett alternativ till öppet och selektivt förfarande.

Konkurrenspräglad dialog

Konkurrenspräglad dialog är en förädlad form av traditionellt förhandlat förfarande och kan användas vid komplicerad upphandling. Förutsättningarna för användning av konkurrenspräglad dialog anges i 29 och 30 § i upphandlingslagen.

Den vara, den tjänst eller det byggarbete som ska upphandlas kan inte alltid definieras så exakt att anbudsgivarna kan lämna ett detaljerat anbud. I sådana fall kan upphandlingen genomföras genom konkurrenspräglad dialog enligt lagen. Grunden för den konkurrenspräglade dialogen är en projektbeskrivning där den upphandlande enheten redogör för upphandlingens mål och innehåll.

Förhandlingarna förs i successiva steg på det sätt som anges i upphandlingsannonsen och anbudsförfrågan (projektbeskrivningen). Den upphandlande enheten bestämmer hur de olika skedena genomförs beroende på upphandlingens art och innehåll. Den konkurrenspräglade dialogen kan börja med förhandlingar eller med att den upphandlande enheten ber utvalda företag lämna in preliminära anbud. I det senare fallet förs förhandlingarna utifrån de inlämnade anbuden. En del av förslagen kan uteslutas redan i detta skede.

Efter förhandlingarna, där godkända preliminära anbud preciseras, begärs nya slutliga anbud i enlighet med de grundläggande krav som angetts i projektbeskrivningen. Särskilt med tanke på att den konkurrenspräglade dialogen avviker från traditionellt anbuds förfarande är det viktigt att de leverantörer som deltar i anbuds förfarandet från början är medvetna om målen för den konkurrenspräglade dialogen och anbuds förfarandets gång.

Ramavtal

Ramavtal enligt den nya upphandlingslagen är ett förfarande som i stort sett motsvarar konkurrensutsättning av ramavtal enligt den tidigare lagstiftningen. I ramavtalen fastställs inte alla villkor, såsom antalet prestationer, under anbuds förfarandet. När ramavtal används kan man under avtalsperioden justera till exempel tjänsternas eller produkternas pris genom konkurrensutsättning (s.k. miniupphandling) bland de företag som ingår i ramavtalet. Ett ramavtal kan gälla högst fyra år. Förutsättningarna för användning av ramavtal anges i 31 § i upphandlingslagen.

2. 2. 3. Upphandling utan konkurrensutsättning (direktupphandling)

Vid direktupphandling gör den upphandlande enheten en beställning utan anbudsfrågan eller också fattar enheten ett upphandlingsbeslut utan anbudsförfarande på basis av anbud som begärts av en eller flera leverantörer.

Direktupphandling är tillåten endast på särskilda grunder som anges i upphandlingslagen, och dessa grunder måste tolkas snävt. Direktupphandling är möjlig till exempel då bara en viss leverantör kan genomföra upphandlingen eller då det inte finns tid att konkurrensutsätta upphandlingen på grund av brådska som beror på oförutsedda faktorer. Likaså är det under vissa förutsättningar möjligt att utan konkurrensutsättning göra en tilläggsupphandling som kompletterar en tidigare upphandling. Om konkurrensutsättningen av en tjänsteupphandling eller byggtreprenad har genomförts med s.k. optionsvillkor, kan detta utgöra en grund för en direkt fortsättning på det ursprungliga upphandlingskontraktet. Direktupphandling är även tillåten vid upphandling från exekutiv auktion eller en konkursauktion på grund av ärendets natur.

Förutsättningarna för direktupphandling anges i detalj i upphandlingslagen.

Enligt 27 § i upphandlingslagen är direktupphandling utan upphandlingsannons tillåten om

1. det vid öppet eller selektivt förfarande inte har kommit in några ansökningar eller lämpliga anbud, förutsatt att de ursprungliga avtalsvillkoren inte ändras väsentligt
2. varan eller tjänsten av tekniska eller konstnärliga skäl eller av skäl som anknyter till skydd av ensamrätt bara kan produceras eller levereras av en viss leverantör eller endast en viss entreprenör kan genomföra projektet
3. det är nödvändigt att sluta kontraktet direkt med företaget på grund av synnerlig brådska av ett skäl som inte beror på den upphandlande enheten och som inte har kunnat förutses
4. varan tillverkas eller arbetet utförs enbart för forskning, experiment, produktutveckling eller vetenskapliga ändamål och det inte är fråga om industriell produktion eller produktion i syfte att täcka forsknings- och utvecklingskostnader
5. upphandlingen gäller varor som noteras och upphandlas på en råvarumarknad (råvarubörs)
6. upphandlingen kan göras ovanligt förmånligt, till exempel i samband med att en leverantör lägger ner sin affärsverksamhet
7. det är fråga om att man väljer projekterare efter en föreskriven projekttävling
8. det är fråga om en tilläggsbeställning till varuupphandling, tilläggstjänst till tjänsteupphandling eller en tilläggsentreprenad hos den ursprungliga leverantören, och byte av leverantör skulle orsaka oproportionerligt stora tekniska svårigheter, merkostnader m.m. som anges närmare i lagen. Ett avtal om tilläggsleverans av vara får endast i undantagsfall gälla i mer än tre år. Det totala värdet på ett avtal om tilläggstjänster eller tilläggsarbete får uppgå till högst 50 procent av den ursprungliga upphandlingens värde.
9. det är fråga om en upprepning av en tjänsteupphandling eller ett byggarbete i enlighet med upphandlingsförordningen (upphandlingsoption) inom tre år från att det ursprungliga kontraktet tecknades.

Direktupphandling måste särskiljas från beställningar, som inom ramen för konkurrensutsatta ramavtal utförs av de upphandlande enheterna eller underlydande behöriga tjänsteinnehavare och anställda inom organisationen. Genom beställningarna verkställs redan konkurrensutsatta upphandlingar och avtal, och det är inte längre fråga om självständiga överklagbara förvaltningsbeslut.

Anbudsförfarande behövs inte vid gemensam upphandling om upphandlingen görs hos en sådan i 11 § i upphandlingslagen avsedd inköpscentral som tillämpat upphandlingslagens bestämmelser, dvs. redan konkurrensutsatt upphandlingen.

Beslutet om direktupphandling måste motiveras, eftersom det är fråga om en avvikelser från den konkurrensutsättningskyldighet som upphandlingslagen föreskriver.

3. Annonsering om upphandlingar

3.1 Annonseringsskyldigheten

De i upphandlingslagen avsedda upphandlingar som överstiger tröskelvärdena ska annonseras nationellt eller inom hela EU enligt vad som bestäms i upphandlingslagen och statsrådets förordning som utfärdats med stöd av den. Vid upphandling enligt försörjningslagen gäller annonseringsskyldigheten endast upphandlingar som överstiger EU:s tröskelvärden.

Det behövs inget meddelande om offentlig upphandling vid upphandling som understiger de nationella tröskelvärdena och på vilka upphandlingslagen inte tillämpas. Det är dock möjligt att annonsera om dem i kanalen HILMA eller i något annat offentligt medium, såsom i lokaltidningar eller landskapstidningar eller på den upphandlande enhetens egna webbsidor.

Upphandling som överstiger EU:s tröskelvärden ska annonseras inom EU för att målet med en verklig inre marknad ska uppfyllas. För dessa upphandlingar ska en förhandsannons, en upphandlingsannons (meddelande om anbudsinfördran) och en annons i efterhand avfattas och publiceras i enlighet med vad som närmare bestäms i upphandlingslagen och förordningen. Annonserna avfattas med hjälp av standardformulär och referensnomenklatur (CPV) i den elektroniska annonseringskanalen HILMA på www.hankintailmoitukset.fi/sv/. Annonserna skickas vidare för att publiceras i S-serien, som är ett tillägg till Europeiska unionens officiella tidning, och i databasen TED. Annonserna publiceras i HILMA först efter att de skickats för publicering inom EU.

Tidsfristerna för annonseringen har behandlats i punkt 2.2.2 i samband med de olika upphandlingsförfarandena.

3.2 Förhandsannons/periodiskt meddelande

Vid upphandling som överstiger EU:s tröskelvärden ska den upphandlande enheten i enlighet med upphandlingslagen och upphandlingsförordningen avfatta och publicera en förhandsannons/ett periodiskt meddelande per varugrupp om varuupphandlingar och s.k. primära tjänsteupphandlingar (bilaga A) som är planerade att genomföras under budgetåret, och publicera information om byggprojekt som överskrider tröskelvärdet. Förhandsannonsens betydelse för den upphandlande enheten är främst att den möjliggör en kortare tidsfrist för annonsering.

3.3 Upphandlingsannons

En upphandlande enhet som ska upphandla varor eller tjänster eller utföra ett byggprojekt ska publicera en upphandlingsannons där upphandlingen är specificerad på ett allmänt plan. Upphandlingsannonsen inleder det egentliga upphandlingsförfarandet vid öppet förfarande. Vid selektivt förfarande, förhandlat förfarande, konkurrenspräglad dialog och ramavtal inleds det egentliga upphandlingsförfarandet då anbudsansökningarna lämnas in. De specifika uppgifterna om upphandlingen framgår av förfrågningsunderlaget.

Detaljerade anvisningar om upphandlingsannonserna finns i upphandlingslagen och upphandlingsförordningen och i anvisningarna för den elektroniska annonseringskanalen HILMA (www.hankintailmoitukset.fi/sv/).

Användningen av upphandlingsannonserna behandlas närmare i samband med respektive upphandlingsförfarande i denna anvisning.

3.4 Annons i efterhand

Den upphandlande enheten ska vid upphandling som överstiger EU:s tröskelvärden skicka in en annons i efterhand om det vinnande anbudet inom den tidsfrist som lagen anger. Med hjälp av en annons i efterhand kan EU:s konkurrensmyndigheter följa upp hur väl den inre marknaden fungerar.

Annons i efterhand ska också publiceras vid upphandling av s.k. sekundära tjänster enligt bilaga B till upphandlingslagen, om upphandlingens moms fria värde överstiger EU:s tröskelvärde. Detta trots att det inte behövs någon upphandlingsannons för dessa upphandlingar.

En annons i efterhand får inte innehålla uppgifter vars offentliggörande strider mot det allmänna intresset eller äventyrar affärssekretessen.

4. Anbudsförfarande

4.1 Allmänna principer för begäran om anbud

En grundläggande förutsättning för en lyckad konkurrensutsättning av upphandlingar är att beställaren som företräder den upphandlande enheten har klarlagt upphandlingens innehåll och dess effekter på den upphandlande enhetens verksamhet. Innan anbudsförfrågan skickas bör den upphandlande enheten utöver att fastställa upphandlingens innehåll också kontrollera att alla centrala faktorer i upphandlingen är genomtänkta, till exempel upphandlingsförfarandet, avtalsvillkoren och urvalskriterierna. Innehållet får i regel inte ändras under upphandlingens gång, förutom vid konkurrenspräglad dialog. En annan sak är om upphandlingen ställs in tills vidare eller helt. Då är det fråga om avbrytande av upphandling.

Beställaren har rätt att bestämma innehållet i upphandlingen i fråga om mängd, kvalitet och andra typiska faktorer som anger varans, tjänstens eller entreprenadens beskaffenhet. Uppgiftens innehåll definieras på olika sätt inom olika verksamhetsområden beroende på ärendets natur. Det är i allmänhet klarast och enklast att definiera uppgiften vid upphandling av varor och svårast vid upphandling av tjänster och entreprenader. När uppgiften definieras bör man sträva efter att dra nytta av etablerad praxis inom de olika verksamhetsområdena. Vid planering och konkurrensutsättning av projekt som avviker från det normala bör man vid behov anlita utomstående expertis.

I fråga om upphandlingens innehåll bör man speciellt lägga vikt vid konkurrensneutralitet. Man bör då se till att den uppgift som konkurrensutsätts inte definieras så att den gynnar ett visst företag eller någon annan aktör på marknaden.

Anbudsförfrågan görs skriftligt vid upphandling som överstiger tröskelvärdena. Detaljerna kan vid behov anges i handlingar som bifogas anbudsförfrågan, till exempel i ett separat upphandlingsprogram eller en upphandlingsplan, beroende på upphandlingens karaktär och innehåll. När det gäller byggprojekt genomförs den tekniska definitionen bland annat med hjälp av ritningar och arbetsbeskrivningar. Övriga avtalsbestämmelser framgår av entreprenadprogrammet och andra kommersiella handlingar som avses i de allmänna avtalsvillkoren (YSE 98).

Muntlig anbudsförfrågan kan användas endast vid upphandling som är understiger 5.000,- €. En muntlig anbudsförfrågan ska vid behov bekräftas skriftligt.

Anbudsförfrågan sänds samtidigt och likalydande till alla kandidater. Vid öppet förfarande överlämnas förfrågningsunderlaget dock allteftersom de anbudssökande begär dem av den upphandlande enheten.

Om det under anbudstiden blir nödvändigt att göra tillägg och ändringar i förfrågningsunderlaget eller om anbudstiden behöver förlängas ska detta meddelas alla dem man begärt anbud av.

De kommersiella (juridisk-ekonomiska) och tekniska krav som ingår i anbudsfrågan ska vara så klara att anbudsgivarna utgående från dem kan ge ett så entydigt anbud som möjligt och att anbuden blir sinsemellan jämförbara. Vid upphandling som överstiger tröskelvärdena ska den upphandlande enheten dessutom beakta de detaljerade krav som upphandlingslagen ställer på anbudsfrågan.

Det urvalskriterium (totalekonomisk fördelaktighet eller pris) som tillämpas när upphandlingsbeslutet fattas ska anges i upphandlingsannonsen eller anbudsfrågan. För att undvika konflikter är det ändamålsenligt att vid upphandling som understiger EU:s tröskelvärden ange detaljerade urvalsgrunder, dvs. kriterier, först i anbudsfrågan, eftersom upphandlingens innehåll preciseras under projektets gång. Vid upphandling som överstiger de nationella tröskelvärdena ska detta förfarande meddelas redan i upphandlingsannonsen.

Den upphandlande enheten bör se till att innehållet i upphandlingsannonsen inte står i konflikt med innehållet i den påföljande anbudsfrågan. I en sådan situation går det som står i upphandlingsannonsen före anbudsfrågan. Därför är det bäst att man i upphandlingsannonsen inte ger detaljerad information om faktorer som i praktiken klarnar slutgiltigt först efter att upphandlingsannonsen har gjorts.

4.2 Innehållet i anbudsfrågan (UpphL 41 §)

Anbudsfrågan är det viktigaste dokumentet vid konkurrensutsättning av en upphandling. Innehållet i anbudsfrågan bestäms olika för varor, tjänster och byggtreprenader. Också projektets ekonomiska värde påverkar innehållet i handlingarna. Speciellt i projekt som överstiger EU:s tröskelvärden måste tillräcklig vikt fästas vid innehållet i upphandlingsannonsen och anbudsfrågan. Om anbudsfrågan avviker från upphandlingsannonsen, har upphandlingsannonsen företräde, eftersom den utarbetats tidigare.

I anbudsfrågan ska beroende på upphandlingens karaktär, art och värde till exempel följande faktorer anges:

- 1) uppgifter om den upphandlande enheten
- 2) upphandlingens innehåll, dvs. mängden och särskilda egenskaper hos de varor och tjänster som ska upphandlas liksom också det tekniska innehållet i ett byggarbete. Till upphandlingens innehåll anknyter de kvalitetskrav som ställs på leveransen.
- 3) vilket upphandlingsförfarande som tillämpas (öppet, selektivt, förhandlat förfarande osv.)
- 4) kvalificeringskrav för leverantörerna och handlingar som behövs för att bevisa att kraven uppfylls
- 5) grunder för val av anbud (totalekonomiskt mest fördelaktigt/förmånligaste priset) och detaljerade urvalskriterier
- 6) eventuell möjlighet att lämna delanbud eller alternativa anbud
- 7) krav på service- och bruksanvisningar samt utbildning som ska ingå i anbudet
- 8) möjligheter att få eventuella reservdelar, möjligheter till service och reparation osv.
- 9) leveranstid och plats (platser)
- 10) tidsfrist för lämnande av anbud samt den adress dit anbudet ska skickas och den benämning som ska anges på anbudet

- 11) hur länge anbudet ska gälla
- 12) betalningsvillkor och eventuella säkerheter
- 13) om anbudet förutsätts ha ett fast pris eller om man också godkänner ett pris som binds till en viss grund för prisförändring, prisbindningen ska anges i anbudsförfrågan
- 14) försäkringsskyldighet
- 15) eventuella avgifter som tas ut för handlingar
- 16) på vilket språk anbudet ska lämnas in och vilket eller vilka språk som används vid tillämpningen av kontraktet
- 17) de allmänna avtalsvillkor inom verksamhetsområdet som tillämpas (YSE, KSE, JYSE, VYSE osv.)
- 18) den lag som tillämpas på kontraktet (Vilket lands lag som följs)
- 19) den instans där meningsskiljaktigheter ska behandlas. Namnet på den allmänna underrätten (..... tingsrätt)
- 20) vid upphandlingar som överstiger EU:s tröskelvärden en eventuell hänvisning till en publicerad förhands- och upphandlingsannons

4. 3. Urvals- och utvärderingskriterier

I anbudsförfrågan ska anges det urvalskriterium som tillämpas vid upphandlingsbeslutet, dvs. totalekonomisk fördelaktighet eller anbudets pris (UpphL 62 § 3 mom. samt 69 och 71 §). Om urvalskriteriet är totalekonomisk fördelaktighet måste utvärderingskriterierna (jämförelsegrunderna) specificeras i anbudsförfrågan. Totalekonomiska utvärderingskriterier kan till exempel vara produktens pris, leveranstid, tidpunkten för färdigställande, driftskostnader, miljövänlighet osv. Urvals- och utvärderingskriterierna får inte ändras eller utökas under upphandlingsprocessen.

Vid upphandling som överstiger EU:s tröskelvärden bör särskild vikt fästas vid urvals- och utvärderingskriterierna. Om totalekonomisk fördelaktighet används som urvalskriterium ska utvärderingskriterierna och deras inbördes viktning nämnas i upphandlingsannonsen eller förfrågningsunderlaget. För att undvika motstridigheter i handlingarna lönar det sig i allmänhet i praktiken att ange detaljerade utvärderingskriterier först i förfrågningsunderlaget, eftersom beställarens behov preciseras under projektets gång. Utvärderingskriteriernas vikt kan också anges i form av ett rimligt variationsintervall. Om en inbördes viktning av kriterierna av motiverad anledning inte kan göras, ska kriterierna anges i prioritetsordning. Vid upphandling som överstiger EU:s tröskelvärden bör man alltid kontrollera vilka detaljerade krav upphandlingslagen ställer.

Vid upphandlingen måste man skilja mellan å ena sidan prövningen av de anbudssökandes och anbudsgivarnas kvalifikationer, och å andra sidan utvärderingen av de anbud som lämnats in. Vid selektivt förfarande i upphandling som överstiger EU:s tröskelvärden kan anbudsgivarens kvalifikationer inte användas som kvalitetsfaktor efter att anbudsansökningarna behandlats. Undantag är situationer där ett företag efter utvärderingen bevisligen har förlorat sina kvalifikationer.

Vid upphandling som understiger EU:s tröskelvärden kan man i fråga om urvalskriterierna i tillämpliga delar iaktta motsvarande grunder som de ovan nämnda. Ett sådant förfarande är ofta också att rekommendera, eftersom det i praktiken underlättar utvärderingen av anbud.

Vid upphandling som understiger EU:s tröskelvärden kan utvärderingskriterierna dock vid behov anges endast i prioritetsordning. Vid upphandling av tjänster och entreprenader som hör till denna kategori kan som utvärderingskriterier (jämförelsegrunder) enligt 72 § i upphandlingslagen också användas kvalitetsledning, kvalifikationer, erfarenhet och yrkeskunskap som överskrider de minimivillkor som ställs på anbudsgivaren för att kontraktet ska kunna fullgöras.

Anbudsfrågan kan innehålla en jämförelsetabell som används vid utvärderingen av anbudet och som anger olika utvärderingskriterier och deras relativa viktning. Förfarandet skapar klarhet i beställarens syfte för anbudsgivarna och det blir också lättare för beställaren att senare bedöma anbudet och upprätta ett protokoll över valet.

4. 4. Tidsfrister

En leverantör som vill delta i ett anbuds förfarande som gäller ett projekt som överstiger tröskelvärdena ska med undantag för öppet förfarande meddela sitt intresse genom att lämna in en anbudsansökan inom den tidsfrist som den upphandlande enheten angett.

För lämnande av anbud ska likaså anges en tidsfrist med datum och klockslag.

I upphandlingslagen finns bestämmelser om den minimitidsfrist som ska reserveras för anbudsansökan och lämnande av anbud vid upphandling som överstiger EU:s tröskelvärden. Vid övrig upphandling ska tillräckligt med tid reserveras för lämnande av anbud, och tidsfristen bestäms enligt projektets karaktär.

Om det av en orsak som beror på beställaren (t.ex. fel eller brister i förfrågningsunderlaget) är motiverat att bevilja mer tid för lämnande av anbud, ska detta i god tid meddelas alla dem man begärt anbud av.

Anbud som lämnas in efter att tidsfristen löpt ut ska förkastas.

I anbudsfrågan anges hur länge anbudet ska gälla efter att tidsfristen för lämnande av anbud gått ut. Vid bedömningen av detta bör man beakta den tid som krävs för utvärdering av anbudet, beslutsfattande, protokoll och delgivning av beslutet.

4. 5. Val av kandidater och anbudsgivare

Godkännande eller uteslutning av anbudssökande och anbudsgivare sker på olika sätt beroende på anbuds förfarandets karaktär. Prövningen av leverantörernas lämplighet, dvs. deras kvalifikationer, innebär att man utreder om leverantören har tekniska, ekonomiska och

andra förutsättningar att genomföra upphandlingen. Detaljerade grunder för prövningen av lämpligheten finns i upphandlingslagen. I fråga om upphandling som överstiger EU:s tröskelvärden finns det detaljerade bestämmelser i 52–59 § i lagen. Motsvarande grunder iakttas i tillämpliga delar också i projekt som överstiger de nationella tröskelvärdena (71 §).

Vid öppet förfarande, där alla som vill får lämna anbud, bedöms anbudsgivarnas lämplighet, dvs. förmåga att genomföra upphandlingen, först när beställaren fått in anbudet.

Vid övrig upphandling som överstiger tröskelvärdena och som inleds som selektivt förfarande beslutar den upphandlande enheten efter anbudsansökan vilka anbudssökande som är lämpliga för det projekt som upphandlingen gäller. Därefter begärs anbud av de utvalda leverantörerna på det sätt som beskrivs i avsnittet om anbudsförfarande. När man begärt anbud av ett företag vars kvalifikationer prövats får företaget inte uteslutas ur anbudsförfarandet med hänvisning till kvalifikationerna, om inte de egenskaper som företagets kvalifikationer baserar sig på väsentligt försämrats efter anbudsförfrågan.

För att utreda kandidaternas och anbudsgivarnas lämplighet kan den upphandlande enheten begära intyg eller utredningar av dem och sedan välja ut lämpliga företag på det sätt som framgår av upphandlingslagen. Kraven bör ställas i relation till projektets art och storlek.

För att påvisa teknisk prestationsförmåga kan man till exempel kräva en förteckning över anbudsgivarens tidigare leveranser som är av betydelse med tanke på anbudsgivarens förutsättningar att genomföra det aktuella projektet (referenslista), en utredning om anbudsgivarens personalresurser och andra resurser, en utredning om leverantörens kvalitetskontroll eller prov på eller redogörelser för den vara som upphandlingen gäller.

Leverantörer som godkänts för de officiella leverantörsregistren i medlemsländerna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet kan påvisa ekonomiska och tekniska förutsättningar med registreringsdokumentet.

När det gäller upphandling som överstiger EU:s tröskelvärden anger upphandlingslagen situationer där den anbudssökande eller anbudsgivaren absolut ska uteslutas ur anbudsförfarandet (UpphL 53 §). Orsaken är då främst ekonomisk brottslighet. Upphandlingslagen anger också fall där uteslutningen sker enligt den upphandlande enhetens prövning (UpphL 54 §). Prövningsbaserad uteslutning av företag bör ske i enlighet med principerna för god förvaltning.

Vid upphandling som överstiger EU:s tröskelvärden bör den upphandlande enheten redan i upphandlingsannonsen ange de prövningsbaserade minimikrav som gäller leverantörernas lämplighet och som måste uppfyllas för att leverantören inte ska uteslutas ur anbudsförfarandet (56 § 2 mom.). Vid upphandling som understiger EU:s tröskelvärden kan principerna för uteslutning meddelas först i anbudsförfrågan (69 §).

Uteslutning av en anbudssökande eller anbudsgivare enligt de prövningsbaserade grunderna för uteslutning kan ske till exempel i följande situationer

- ✓ leverantören är försatt i konkurs eller
- ✓ leverantören ska försättas i likvidation
- ✓ leverantören har dömts för en lagstridig handling i anslutning till sin yrkesutövning

- ✓ leverantören har i sin yrkesverksamhet gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse
- ✓ leverantören har åsidosatt sin skyldighet att betala skatter eller socialförsäkringsavgifter (t.ex. pensionsförsäkringsavgifter)
- ✓ leverantören har visat sig vara opålitlig genom att lämna oriktiga uppgifter till den upphandlande enheten för bedömningen av anbudsgivarens tillförlitlighet.

För uteslutning av en anbudssökande eller en anbudsgivare ur anbudsförfarandet ska ett förvaltningsbeslut fattas antingen genast eller i samband med det slutliga valet. Frågan om när beslutet delges den anbudssökande eller anbudsgivaren avgörs utgående från projektets karaktär. Avgörandet bör senast framgå av det slutliga upphandlingsbeslutet för att parten vid behov ska ha möjlighet att söka ändring i beslutet.

En kandidat eller anbudsgivare kan uteslutas ur anbudsförfarandet också på de grunder som anges i lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitan av utomstående arbetskraft (1233/2006), dvs. den så kallade beställaransvarslagen. Lagen syftar till att bekämpa den så kallade gråa marknaden. Uteslutning ur anbudsförfarandet kan ske på de grunder som anges i beställaransvarslagen, om detta anges i förfrågningsunderlaget.

Enligt beställaransvarslagen är beställare, såsom upphandlande enheter, skyldiga att av det företag som tilldelats kontrakt oberoende av upphandlingens villkor senast innan kontraktet undertecknas kräva de uppgifter om uppfyllande av samhällliga skyldigheter, såsom betalning av skatter och socialskyddsavgifter, som anges i beställaransvarslagen. På motsvarande sätt är beställaren skyldig att utreda vilket kollektivavtal som tillämpas på det arbete som avses i kontraktet. Med undantag av uppgifterna om kollektivavtal överlappar skyldigheterna i beställaransvarslagen de prövningsbaserade principer för uteslutning ur anbudsförfarandet som avses i 54 § i upphandlingslagen.

4.6 Mottagande och öppnande av anbud

De anbud som kommit in registreras eller också antecknas tidpunkten för när anbudet kommit in och mottagarens namn på omslaget. Mottagande av anbud elektroniskt ska ske så att anbudsvillkorens sekretess inte äventyras. Anbud som kommit in på detta sätt ska läggas i ett slutet kuvert (fax) eller också ska man på något annat sätt förhindra att information läcker ut medan ärendet är under behandling.

Anbudet hålls oöppnade ända till öppningstillfället.

Också efter öppnandet ska man se till att anbudet och bilagor som är väsentliga med tanke på upphandlingsbeslutet förvaras med omsorg. Anbudet öppnas utan offentlighet av personer som representerar den upphandlande enheten ("i ett tjänstemannateam"). Vid öppnandet ska man föra öppningsprotokoll till vilket bifogas de anbud som kommit in. Vid upphandling som understiger EU: s tröskelvärde kan protokollförfarandet vara mer flexibelt.

De uppgifter om anbudet som framkommit vid öppnandet bör inte offentliggöras förrän det slutliga upphandlingsbeslutet fattas, så att den fortsatta behandlingen av anbudet och eventuella nödvändiga kompletterande förhandlingar kan genomföras utan bieffekter.

Anbud som gäller byggprojekt som finansieras med bostadslån av staten eller andra statliga lån ska öppnas offentligt, om särskilda bestämmelser eller villkoren för myndighetsbeslutet om beviljande av understöd kräver det.

De anbud som öppnas förses med datum och namnteckning av de personer som är närvarande eller med underskrift av organets ordförande och sekreterare.

4.7 Förkastande av anbud

Den som beslutar om upphandlingen har rätt att förkasta inkomna anbud på de grunder som anges i upphandlingslagen.

Anbudet ska förkastas:

1. om det strider mot anbudsförfrågan
2. om anbudspriset inte anges entydigt eller anbudet inte innehåller de prisspecifikationer som krävs (enhetspris)
3. om anbudsgivaren har förfarit svikligt i anbudsförfarandet eller annars i strid med lagen eller god affärssed
4. om anbudet har kommit in efter den utsatta tiden. Ett försenat anbud som kommit in innan anbudet öppnas kan dock beaktas vid upphandling som understiger EU:s tröskelvärde.

Dessutom kan anbud förkastas

1. om alla anbud väsentligt överstiger de anslag som reserverats för ändamålet eller om upphandlingen visar sig vara onödig
2. om anbudspriset är så lågt att det är uppenbart att upphandlingen med beaktande av säljarens ekonomiska förutsättningar inte kan genomföras i enlighet med anbudet. För att förkasta ett anbud på grund av ett lågt anbudspris vid upphandling som överstiger tröskelvärdena förutsätts ett sådant detaljerat utredningsförfarande som framgår av upphandlingslagen (UpphL 63 §).

4.8 Utvärdering av anbud och val av leverantör

De godkända anbudet ska utvärderas i enlighet med samtliga villkor som ingår i anbudsförfrågan. Vid utvärderingen av anbud får man inte använda nya utvärderingskriterier som inte nämns i förfrågningsunderlaget.

Vid utvärderingen av anbud lönar det sig i allmänhet att göra en jämförelsetabell så att man kommer ihåg att ge varje anbudsgivare poäng enligt de olika utvärderingskriterierna i fråga om samtliga kriterier som anges i anbudsförfrågan. Jämförelsetabellen kan presenteras redan i anbudsförfrågan. Användningen av utvärderingskriterierna ska motiveras om frågan inte entydigt framgår av jämförelsetabellen.

Anbudena ska behandlas i så god tid att godkännandet av ett anbud kan delges anbudsgivaren under anbudets giltighetstid. Om behandlingen av anbuderna blir uppskjuten ska anbudsgivarna i tillräckligt god tid tillfrågas om de är beredda att förlänga anbudets giltighetstid till det nya datum som den upphandlande enheten föreslår.

Det anbud som på basis av urvalskriteriet för upphandlingen är totalekonomiskt mest fördelaktigt eller alternativt det anbud som har det lägsta priset ska antas. När totalekonomisk fördelaktighet används som urvalskriterium ska samtliga utvärderingskriterier som anges i upphandlingsannonsen eller anbudsfrågan tillämpas.

4.9 Upphandlingsbeslutet och protokollföring

Upphandlingsbeslutet fattas av det organ eller den tjänsteman som i en instruktion (delegering) eller ett förvaltningsbeslut med stöd av den (subdelegering) fått beslutanderätt i upphandlingsfrågor.

Ett protokoll över upphandlingsbeslutet förs enligt de allmänna principerna för god förvaltning. När det är fråga om beslut av styrelsen, en nämnd eller andra organ med flera medlemmar tillämpas protokoll med föredragningslista. Vid beslut som fattas av tjänsteinnehavare förs däremot beslutsprotokoll, som vid små upphandlingar kan vara en beslutsförteckning.

Protokollet ska upprättas så att de centrala skedena i upphandlingen framgår. Då får de som bereder upphandlingar och beslutar om dem rätt bild av upphandlingen. Ett bra protokoll med bilagor ger också anbudsgivarna information om upphandlingen som helhet. Viktigt är då upphandlingsbeslutet med motiveringar. Vid ändringssökande får besvärinstanserna enligt upphandlingslagen, dvs. marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen, en klar bild av upphandlingen genom protokollet. Upphandlingsbeslutet kan också genom rättelseyrkande tas till behandling i kommunens organ, och då har protokollet motsvarande betydelse.

Det finns skäl att ta med en allmän beskrivning av upphandlingen i protokollet. I protokoll med föredragningslista ger föredragningslistans redogörelsedel i allmänhet en allmän beskrivning av upphandlingen. Protokollets omfattning och yttre form påverkas bland annat av i vilken utsträckning uppgifter om händelseförloppet tas in direkt i protokollet och vilken utsträckning de tas in i bilagorna.

Protokollet skickas till de anbudsgivare som deltagit i anbudsförloppet och bör beroende på upphandlingens karaktär och omfattning i mån av möjlighet innehålla bland annat följande uppgifter med nödvändiga motiveringar:

- ✓ allmän beskrivning av upphandlingen
- ✓ den vara, den tjänst eller det byggarbete som upphandlingen gäller
- ✓ upphandlingsförloppet
- ✓ av vilka företag anbud begärts
- ✓ vilka som har lämnat anbud
- ✓ på vilket sätt anbuderna öppnats
- ✓ anbudsgivarnas kvalifikationer

- ✓ eventuell uteslutning av företag ur anbudsförfarandet
- ✓ kontroll av att anbudena är förenliga med anbudsförfrågan/eventuellt förkastande
- ✓ förhandlingar om justering av anbudena, om sådana förekommit
- ✓ utvärdering av anbudena inklusive eventuella jämförelsetabeller
- ✓ val av vinnande anbud inklusive motiveringar enligt urvals- och utvärderingskriterierna i anbudsförfrågan
- ✓ andra eventuella motiveringar
- ✓ tidpunkten då avtal uppstår
- ✓ anvisningar för ändringssökande (marknadsdomstolen och organ som behandlar rättelseyrkanden)

På Åland skall vid delgivning av protokoll beaktas stadgandena i LL om allmänna handlingars offentlighet § 3, 1 i vilken anges att ett anbud inte är mottagen före den tidpunkt då anbudena öppnas även om de registrerats därförinnan. Dessutom skall det beaktas enligt samma lags § 4, 2 att anbud och av myndighet upprättade handlingar rörande ingivna anbud inte är offentliga förrän avtal ingåtts eller myndigheten beslutat att lägga ner ärendet. De här stadgandena gäller vid upphandling under EU: s tröskelvärde.

4.10 Sökande av ändring i upphandlingsbeslut

En part eller kommunmedlem som är missnöjd med kommunens eller samkommunens upphandlingsbeslut kan söka ändring i beslutet i enlighet med upphandlingslagen och kommunallagen. Ändring i upphandlingsbeslut som fattats av sammanslutningar som hör till kommunkoncernen, såsom bolag, kan dock sökas enbart med stöd av upphandlingslagen.

I regel söks ändring i upphandlingsbeslut genom att ärendet förs till marknadsdomstolen för prövning. Marknadsdomstolen prövar ärendet till den del det är fråga om förfarande som strider mot upphandlingslagen. Om det enbart är fråga om ett förfarande i anknytning till kommunalförvaltningen, dvs. att ett förvaltningsorgan formellt har förfarit på ett sätt som strider mot kommunallagen eller förvaltningslagen, till exempel brutit mot befogenhetsbestämmelserna, eller att en jävig person har deltagit i beredningen av ärendet eller beslutsfattandet, kan ändring sökas endast genom rättelseyrkande.

Rättelseyrkandet framställs hos kommunens eller samkommunens styrelse eller nämnd, beroende på vem som fattat beslutet och hurdan organisation den upphandlande enhet som fattat beslutet har. De formaliteter som krävs för ett rättelseyrkande framgår av den anvisning för rättelseyrkande som bifogas upphandlingsbeslutet. Rättelseyrkandet kan framställas av den som beslutet gäller eller vars rätt, skyldighet eller fördel beslutet påverkar direkt (part). Rätt att yrka på rättelse har i praktiken de anbudssökande som uteslutits ur anbudstävlingen och de anbudsgivare som förlorat i urvalsprocessen. Dessutom kan en kommunmedlem yrka på rättelse enligt kommunallagen.

Tidsfristen för rättelseyrkande och ansökan hos marknadsdomstolen är 14 dagar från delfåendet av beslutet. Om inget annat visas anses en part ha fått del av beslutet sju dagar efter att protokollsutdraget om beslutet avsändes till parten per brev. En kommunmedlem anses ha fått del av beslutet när protokollet har lagts fram offentligt. Kravet med motiveringar ska framgå av rättelseyrkandet eller av ansökan till marknadsdomstolen. För att detta ska vara

möjligt ska alla centrala faktorer som påverkat upphandlingsbeslutet framgå av beslutet i enlighet med vad som sagts om upphandlingsbeslut och protokollföring i punkt 4.9.

Den nya upphandlingslagen medför delvis förändringar i systemet för sökande av ändring i upphandlingsbeslut. Tidigare var marknadsdomstolen behörig att behandla alla upphandlingsbeslut förutom sådan upphandling inom försörjningssektorerna som understeg EU:s tröskelvärden. Eftersom upphandlingslagen inte tillämpas på upphandling som understiger EU:s tröskelvärde hör dessa upphandlingar inte heller till marknadsdomstolen behörighet. Framöver är det framför allt rättelseyrkande som gäller vid små upphandlingar. Besluten om rättelseyrkanden i fråga om små upphandlingar kan genom kommunalbesvär överklagas hos förvaltningsdomstolen. Detta är inte möjligt vid upphandling som överstiger EU:s tröskelvärde, eftersom besluten om sådan upphandling kan föras till marknadsdomstolen.

Observera att man vid upphandlingar under EU:s tröskelvärde inte direkt kan hänvisa till att förfarandet strider mot upphandlingslagen, eftersom upphandlingslagen inte tillämpas på sådan upphandling. Däremot gäller allmänna goda förvaltningsprinciper också små upphandlingar. Besluten om små upphandlingar kan alltså upphävas till exempel om prövningsrätten klart missbrukats i beslutsfattandet. Dessutom kan besluten upphävas om det är fråga om typiska brott mot kommunallagen och förvaltningslagen.

Anvisningsmallen på följande uppslag kan användas vid utarbetande av anvisningar för hur man söker ändring i upphandlingsbeslut. Den upphandlande enheten bör använda den i tillämpliga delar beroende på om det är fråga om en kommun eller samkommun eller en sammanslutning som hör till kommunkoncernen.

Efter att ansökan lämnats in till marknadsdomstolen har domstolen möjlighet att innan det slutliga beslutet fattats förbjuda att det verkställs, om ändringsansökan innehåller grunder som kan leda till att beslutet upphävs. Om det efter behandlingen i marknadsdomstolen framkommer att upphandlingsbeslutet har fattats i strid mot upphandlingslagen beror innehållet i marknadsdomstolens slutliga beslut på om ett kontrakt redan tecknats på basis av upphandlingsbeslutet. Marknadsdomstolen frågar den upphandlande enheten om detta under processen. Upphandlingslagens syfte är att i första hand trygga parternas rättskydd vid ett felaktigt beslut och rätta till saken. Marknadsdomstolen kan upphäva beslutet och förbjuda den upphandlande enheten att tillämpa det felaktiga förfarandet eller förplikta enheten att korrigera förfarandet till exempel genom en ny utvärdering av anbudet.

Om den upphandlande enheten redan har verkställt beslutet och ett upphandlingskontrakt tecknats ingriper marknadsdomstolen inte i det rådande avtalsförhållandet genom att häva avtalet, utan använder s.k. sekundära metoder. Marknadsdomstolen ålägger då den upphandlande enheten att betala gottgörelse till en part som skulle ha haft en realistisk möjlighet att erhålla kontraktet, om förfarandet hade varit felfritt. Gottgörelsen är i praktiken ett slags straff och en summarisk påföljdsavgift med drag av skadestånd.

Anvisning om rättelseyrkande och hur man söker ändring vid upphandling

datum, paragraf

Hammarlands kommun

_____ organ

I. Rättelseyrkande till kommunens organ

Den som är missnöjd med ett beslut kan framställa ett skriftligt rättelseyrkande hos _____ styrelse/ _____ nämnden.

Rättelseyrkandet kan framställas av en part, dvs. den som beslutet gäller, eller vars rätt, skyldighet eller fördel beslutet påverkar direkt, eller av en kommunmedlem.

Rättelseyrkandet ska framställas inom 14 dagar från delfåendet av beslutet. Om inget annat visas anses en part ha fått del av beslutet sju dagar efter att protokollsutdraget om beslutet avsändes till parten per brev. En kommunmedlem anses ha fått del av beslutet när protokollet har lagts fram offentligt.

Kravet med motiveringar ska framgå av rättelseyrkandet. I ansökan antecknas följande uppgifter om den sökande och om den som avfattat skrivelsen: namn, hemkommun, postadress och telefonnummer.

Till rättelseyrkandet ska fogas:

- beslutet i vilket rättelse söks, antingen som kopia eller i original
- handlingar man hänvisar till
- fullmakt, om ombud anlitas

Kontaktinformation till kommunen

Hammarlands kommun

Klockarvägen 3, 22240 HAMMARLAND

tfn 018-364.50

fax 018-364.550

Rättelseyrkandet kan också skickas per e-post till adressen _____

II. Förande av ärendet till marknadsdomstolen

Vid upphandling som överstiger EU: s tröskelvärde kan ärendet föras till marknadsdomstolen för prövning.

En part kan föra upphandlingsbeslutet till marknadsdomstolen med motiveringen att upphandlingsförfarandet har stått i strid med lagen om offentlig upphandling eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller stridit mot Europeiska gemenskapens lagstiftning eller Världshandelsorganisationens avtal om offentlig upphandling.

Skriftlig ansökan lämnas till marknadsdomstolen inom 14 dagar från det att den anbudssökande eller anbudsgivaren har fått del av beslutet med motiveringar samt en anvisning om hur ärendet kan föras till marknadsdomstolen. Om inget annat visas anses anbudsgivaren ha tagit del av beslutet den sjunde dagen efter att handlingen avsänts.

Av ansökan ska framgå yrkandet med motiveringar och det upphandlingsärende som ansökan gäller. Ansökan ska undertecknas av den sökande. I ansökan antecknas följande uppgifter om den sökande och om den som avfattat skrivelsen: namn, hemkommun, postadress och telefonnummer.

Till ansökan fogas:

- beslutet i vilket ändring söks, antingen som kopia eller i original
- handlingar man hänvisar till
- fullmakt, om ombud anlitas

S.k. teknisk basservice som understiger EU:s tröskelvärde

Vid upphandling av teknisk basservice enligt försörjningslagen (vatten-, energi-, transport- och posttjänster) har marknadsdomstolen behörighet bara om upphandlingen överstiger EU:s tröskelvärden.

Besvärsförbud

I ett ärende som hör till marknadsdomstolens behörighet får ändring inte sökas med stöd av kommunallagen med motiveringen att beslutet strider mot lagen om offentlig upphandling.

Kontaktinformation till marknadsdomstolen

Postadress: PB 118, 00131 Helsingfors
Besöksadress: Skillnadsgatan 1–3, Helsingfors
tfn (09) 364 33 00, fax (09) 364 33 14
markkinaoikeus@om.fi

5. Avtalsskedet

5.1 Kontrakt och beställningar

Upphandlingskontraktet ingås med iakttagande av gällande privaträttsliga bestämmelser, såsom rättshandlingslagen, som gäller slutande av avtal. Upphandlingslagen förutsätter att ett skriftligt upphandlingskontrakt upprättas efter att upphandlingsbeslutet har fattats.

I praktiken delges beslutet om godkännandet av anbudet den vinnande anbudsgivaren ofta redan innan beslutsprotokollet färdigställts. Enligt rättshandlingslagen uppstår ett avtal mellan beställaren och anbudsgivaren omedelbart efter att anbudsgivaren bevisligen informerats om beslutet och tagit del av det. Detta gäller oberoende av om kontraktet är undertecknat eller om ett högre organ använder rätten att ta upp ärendet till behandling i enlighet med 51 § i kommunallagen eller om beslutet vunnit laga kraft.

Vid offentlig upphandling är det i praktiken motiverat att gå till väga så att avtal uppstår först när upphandlingskontraktet undertecknas. Man kan för tydlighetens skull avvika från rättshandlingslagens huvudprincip om den allmänna tidpunkten för uppkomsten av avtal till exempel på så sätt att det i förfrågningsunderlaget, upphandlingsbeslutet eller i meddelandet om godkännande av anbud anges när avtalet mellan beställaren och leverantören anses uppstå. Till exempel kan undertecknandet av ett skriftligt upphandlingskontrakt anges som tidpunkten för uppkomsten av ett bindande avtal. Andra alternativa tidpunkter, som dock endast ska användas i undantagsfall, kan till exempel vara tidpunkten då beslutet vinner laga kraft, tidpunkten för meddelandet om beslut om finansiering eller, i fråga om byggprojekt, tidpunkten då bygglovets eller miljötillståndet vinner laga kraft osv.

Vid upphandling som överstiger EU:s tröskelvärde får beslutet inte verkställas, liksom inte heller kontraktet slutas förrän 7 dagar har gått efter att besvärstiden löpt ut vid marknadsdomstolen (karenstid).

I och med att upphandlingskontrakten är privaträttsliga avtal kan man för att underlätta konkurrensutsättningen och skrivandet av kontrakten använda allmänna avtalsvillkor för branschen, såsom allmänna avtalsvillkor för offentlig upphandling (JYSE 2009 VAROR och JYSE 2009 TJÄNSTER), allmänna avtalsvillkor för byggtreprenader (YSE 1998), allmänna avtalsvillkor för konsultverksamhet (KSE 1995), allmänna avtalsvillkor för statens upphandlingar av informationsteknik (VYSE 1998) eller avtalsvillkoren för informationsteknologibranschen (IT-2000) eller andra avtalsvillkor för upphandlingsuppdraget i fråga.

5. 2. Förskott

Säljaren kan undantagsvis få förskott på betalningen. Det gäller att avtala om att förskottet är en slutlig avbetalning på upphandlingen och vid behov ska en tillräcklig säkerhet ställas för förskottet.

5. 3. Säkerheter

För att uppfylla skyldigheterna i upphandlingskontraktet kan den upphandlande enheten vid behov kräva en säkerhet. Detta, såväl som andra avtalsvillkor, ska omnämnas redan i förfrågningsunderlaget.

Som säkerhet kan man godkänna en proprieborgen som är beviljad av ett penninginstitut eller en försäkringsanstalt, ett depositionsbevis som beviljas av banken eller någon annan tillförlitlig säkerhet godkänd av beställaren. Då man som säkerhet använder ett garantibevis eller någon annan pant i lös egendom finns det skäl att upprätta ett pantsättningsavtal som vid kontraktsbrott gör det möjligt att använda säkerheten till beställarens förmån.

5. 4. Mottagandet av varor och godkännandet av tjänster och entreprenader

Vid mottagandet av varor ska varornas mängd, kvalitet och skick granskas utan dröjsmål. En anordning som ska installeras får godkännas först efter en idrifttagningsbesiktning där det fastställs att anordningen är i funktionsdugligt skick och att den uppfyller de prestandakrav och andra villkor som ställts i upphandlingskontraktet.

Mottagandet av tjänster eller byggarbeten verkställs i enlighet med de allmänna avtalsvillkoren som bifogats kontraktet antingen när uppdraget har slutförts eller efter att deluppdragen fullgjorts.

Om leveransen fördröjs eller om säljaren gör sig skyldig till en felaktig eller avtalsstridig leverans eller om säljaren på något annat sätt bryter mot kontraktet, ska en skriftlig anmärkning (reklamation) utan dröjsmål göras. Vid reklamation ska man iaktta vad som bestäms i avtalsvillkoren.

Om leverantören gör sig skyldig till försummelser ska beställaren se till att de betalningsposter som avses i kontraktet inte betalas förrän skyldigheterna uppfyllts. När det gäller byggprojekt ska man före den sista betalningen till entreprenören bland annat säkerställa att säkerheten för garantitiden har överlämnats och att underentreprenörerna eller någon tredje part inte ställer krav som beror på entreprenören.

6. Särskilda bestämmelser

6. 1. Jäv och konkurrensneutralitet

Den som deltar i behandlingen av ett anbud, ett avtal om upphandling eller ett ärende som gäller tolkningen av ett sådant eller i granskningen av en vara eller tjänst ska vara ojävig. Särskilda bestämmelser om jäv i upphandlingsfrågor finns i kommunallagen och förvaltningslagen.

Jäv som gäller behandlingen av ett ärende måste särskiljas från så kallad konkurrensneutralitet. Konkurrensneutralitet innebär att ett företag, som på förhand har särskild information om det projekt som upphandlingen gäller på ett sätt som äventyrar objektiv konkurrens mellan företagen, inte kan delta i anbudsförfarandet. Både den upphandlande enheten och de leverantörer som deltar i anbudsförfarandet är skyldiga att säkerställa konkurrensneutraliteten.

6. 2. Handlingars offentlighet och sekretess

6. 2. 1. Upphandling under EU: s tröskelvärde

På Åland blir handlingar vilka berör upphandling under EU: s tröskelvärde offentliga enligt LL om allmänna handlingars offentlighet § 4, 2. Enligt stadgandet är anbud och av myndighet upprättade handlingar rörande ingivna anbud inte offentliga förrän avtal ingåtts eller myndigheten beslutat att lägga ner ärendet.

6. 2. 2. Upphandling över EU: s tröskelvärde

Offentligheten beträffande handlingar som gäller upphandling över EU: s tröskelvärde beror på i vilket skede behandlingen av ärendet är. I fråga om handlingars offentlighet iakttas bestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), dvs. offentlighetslagen.

Uppgifter om vem man begärt anbud av eller vem som lämnat in anbudsansökan är offentliga efter att beslut fattats i ärendet eller ärendet registrerats i myndigheten. De anbud som kommit in till den upphandlande enheten är däremot inte offentliga efter öppnandet. En annan sak är om öppnandet är offentligt (se punkt 4.6) eller om myndigheten enligt prövning på annat sätt ger ut information till exempel genom en omfattande distribution av föredragningslistor. Det sistnämnda förfarandet är dock inte att rekommendera vid upphandling.

Efter att den upphandlande enheten har fattat beslut om upphandlingen och det anknytande protokollet har undertecknats och justerats har man nått ett beslut som kan offentliggöras. Beslutet offentliggörs efter det enligt myndighetens prövning med beaktande av skyldigheterna i upphandlingslagen och offentlighetslagen.

Efter beslutet ska den upphandlande enheten delge beslutet till de anbudsgivare som deltagit i anbuds förfarandet och lägga fram beslutet offentligt i enlighet med kommunallagen. Till det beslut som tillställs parterna ska bifogas alla uppgifter som påverkar beslutsfattandet så att parterna har möjlighet att bedöma beslutet och tillgripa lagstadgade rättsskyddsmedel (partsoffentlighet). Slutligen blir samtliga upphandlingsunderlag med undantag för affärshemligheter offentliga med stöd av offentlighetslagen efter att upphandlingskontraktet ingåtts (OffL 7 §). Den senare situationen gäller främst så kallad offentlighet för allmänheten.

Det anbudspris som ett företag angett i anbuds förfarandet är offentligt. Utöver anbudets totalpris är också enhetspris och prisspecifikationer i regel offentliga för parterna, eftersom den som erhållit kontraktet kan ha valts på basis av dessa uppgifter. Anbudsgivare som deltagit i anbuds förfarandet har rätt att få information också om andra centrala faktorer som påverkat utvärderingen av anbuderna och beslutet så att de har möjlighet att vid behov söka ändring i beslutet.

Utan samtycke av parten får den upphandlande enheten inte utan laglig rätt använda information som anknyter till näringsidkarens affärs- och yrkeshemligheter. Ett motsvarande förbud gäller andra därmed jämförbara uppgifter, om yppandet av dem kan orsaka näringsidkaren ekonomisk skada (OffL 24 §).

Vid upphandling som överstiger EU:s tröskelvärden får en annons i efterhand inte innehålla uppgifter vars offentliggörande strider mot det allmänna intresset eller kan äventyra affärssekretessen, motiverade kommersiella fördelar eller sund konkurrens.

Upphandlingslagen förutsätter skriftliga upphandlingskontrakt. Det är fråga om dokumentation av upphandlingen, men inte nödvändigtvis tidpunkten då avtal uppstår. Denna tidpunkt bestäms enligt rättshandlingslagen.